

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVI підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

22 лютого 2024

Київ 2024

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 406 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 22.04.2024)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Члени редколегії Балабаниць А.В., доктор економічних наук, професор;
Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Булатова О.В., доктор економічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор;
Толпежников Р.О., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 22 лютого 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

5. Чечель А.О. Стратегічні пріоритети сталого розвитку громад в Україні: передумови розвитку соціального підприємництва / Сучасні аспекти реформування системи публічного управління в умовах воєнного часу: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (27 жовтня 2023 року) / за заг. ред. О.І. Пархоменко-Куцевіл. Переяслав, 2023. – С. 267-270 <https://drive.google.com/file/d/1-rtpLVIPE0k9x5scqi0fq0Y93pS-C43P/view>

6. Чечель А.О., Зелінська М.І. Правовий контекст, державна політика та стимули підтримки соціального підприємництва у країнах Європи. Журнал «Наукові інновації та передові технології» № 14(28) 2023 (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка») С.270 -286. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14\(28\)-270-285](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14(28)-270-285)

Тарасенко Денис,
доктор економічних наук,
професор кафедри публічного управління та адміністрування
Маріупольський державний університет

РОЛЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТРУКТУР У РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.

Одним з основних напрямків розвитку України сьогодні є активна взаємодія адміністративних структур з організаціями громадянського суспільства. У цьому процесі важливе значення мають контроль громадян за виконанням органами державної влади своїх обов'язків перед населенням, запобігання зловживанню владою, захист прав і свобод людини, узгодження суспільних і державних інтересів. У сучасних умовах роль і значення громадського контролю над адміністративними структурами багаторазово зросли у зв'язку з необхідністю модернізації державного управління, боротьби з корупцією та підвищення якості державних функцій і суспільних послуг.

Сучасний етап розвитку та функціонування громадянського суспільства в Україні є необхідною передумовою для побудови соціально справедливого суспільства, укорінення загальнолюдських ідеалів і моральних цінностей, тобто повноцінного процесу державотворення й сучасних демократичних перетворень та становлення України як сильної й демократичної держави. Процес побудови справедливого суспільства в Україні, безумовно, є довготривалим, і доки людство не знайде вихід з оманливої системи поневолення тих, хто створює матеріальні блага для всіх, тоді як невелика частина людства насолоджується

матеріальними благами, це питання, як і питання «справедливої держави», не відхилятиметься з порядку денного [1].

Враховуючи міжнародний досвід, чим більше «точок доступу» буде знайдено по відношенню до держави, соціального управління та громадянських механізмів, включаючи дорадчі органи, тим ефективніше може бути розширена практика створення нових, більш досконалих каналів інтеграції груп інтересів в управління суспільними процесами.

Інститути громадянського суспільства розвиваються для забезпечення ефективної взаємодії між державою та суспільством. Таким чином, поняття «інституціоналізація громадянського суспільства» означає процес перетворення будь-якого явища або неформального руху інститутів в організовану систему, впорядкований процес, що передбачає певну структуру відносин, ієрархію влади, дисципліну і правила поведінки, створення будь-яких нових соціальних інститутів, формування політичних (суспільних) явищ за допомогою норм, порядку, процесів стандартизації та їх наслідків.

Чим складнішим і неодноріднішим є суспільство, тим більшою є потреба в сильних політичних інститутах, здатних об'єднати громадян з різними інтересами та згуртувати їх задля суспільних, а не приватних цілей. Тут маєтися на увазі самоорганізаційний характер громадянського суспільства як фундаментальний процес інституціоналізації.

У найзагальнішому вигляді інституціоналізацію слід розуміти як процес створення, становлення і розвитку нових державних і суспільних інститутів як усталеної форми організації людської діяльності. Інституціоналізація - це активний процес розвитку і зміцнення соціальних норм, правил, статусів і ролей, що перетворює їх на системи, здатні діяти для задоволення потреб громадян. Це заміна спонтанної та експериментальної поведінки на розраховану, змодельовану, регульовану і передбачувану. Сьогодні для України особливо важливо не тільки поставити собі питання, який вигляд має мати громадянське суспільство, а й що необхідно для його інституціоналізації. [3, с. 68].

Тому в ідеалі громадянське суспільство слід розглядати як безперервний і необхідний процес комунікації між адміністративними структурами та громадянами. Звичайно, влада повинна бути достатньо ефективною і компетентною, щоб гарантувати права і свободи організацій і громадян, а також їх участь у реалізації приватних інтересів. Світовий досвід переконує, що реформи, пов'язані з оптимальною децентралізацією публічної влади та демократизацією суспільства, потребують глибокого врахування низки ключових факторів:

- особливостей соціально-класової структури суспільства;
- стану громадянського суспільства;
- рівня економічного розвитку країни;
- політичної культури та легітимності влади.

Це дозволить запобігти появі формальних псевдodemократій у процесі демократизації суспільства та децентралізації влади і підвищити рівень політичної безпеки держави, суспільства та особи. Відзначимо, що за період війни з росією, кількість організацій громадянського суспільства зростає, а їхня діяльність спрямована на вирішення різноманітних соціальних проблем та захист інтересів різних соціальних груп. Волонтерські рухи та громадські ініціативи наразі є активними і зосереджені на всебічній підтримці реформ, боротьбі з корупцією та допомозі внутрішньо переміщеним особам з тимчасово окупованих територій. Сучасні виклики для розвитку та безпеки в Україні заохочують симетричні громадські ініціативи, спрямовані на зміну ситуації на основі принципів відкритої комунікації, діалогу та відповідального лідерства. Водночас, важливим елементом розвитку громадянського суспільства є необхідність розвитку співпраці та партнерства між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та організаціями громадянського суспільства з метою сприяння вирішенню ключових суспільних проблем, розробці та впровадженню низки реформ, а також ефективному контролю за діями влади. Для організацій громадянського суспільства все більш важливим стає налагодження зв'язків з різними верствами населення [4].

У сучасній Україні одним із головних критеріїв перспективності цього процесу є більш системна та послідовна державна політика, яка сприяє розвитку громадянського суспільства, яка також створює необхідні умови для вільної самореалізації громадян і самоврядних громадських інституцій та встановлення відкритих партнерських відносин між ними та владою. Громадяни охочіше співпрацюватимуть із місцевими органами влади, які стануть посередниками між громадянським суспільством і адміністративними структурами та стануть провідниками громадської думки. Взаємодія між адміністративними структурами та місцевим самоврядування має здійснюватися у формі взаємного контролю та взаємної відповідальності.

Тому побудова громадянського суспільства вимагає перегляду підходів та участі адміністративних структур у цих процесах, зокрема створення якісно нової та ефективної системи механізмів комунікації, які мають базуватися на довірі до держави. Саме комунікаційний механізм як ефективний інструмент у відносинах між адміністративними структурами та суспільством потребує аналізу та опрацювання в подальших дослідженнях.

Література

1. Виноградова Н. Захист основних політичних прав і свобод людини і громадянина в умовах розвитку громадянського суспільства в Україні. *Публічне адміністрування: теорія та практика: Електронний збірник наукових праць*. 2015. № 1 (13) URL: <http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2015-01%2813%29/index.html>. (дата звернення 19.12.2023)

2. Крицкалюк Н.І. Інституалізація громадянського суспільства як основний критерій демократичного розвитку. Філософія. Політологія, 2022. № 1(115). С. 61–64.

3. Літовченко Б.В. Гуманізація менеджменту у глобальному середовищі: монографія. Дніпро: ЛІРА, 2017. 268 с.

4. Громадянське суспільство України: сучасні практики та виклики розвитку: аналітична доповідь. URL:<http://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/naukovi-vidannya/analitichni-dopovidi/gromadyanske-suspilstvo-ukraini-suchasni> (дата звернення 19.12.2023)

Бражко Олена,
доктор наук з державного управління,
професор кафедри публічного управління та адміністрування
Маріупольський державний університет

МОДЕРНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Оскільки публічне управління за своєю суттю є соціокультурним феноменом, інформаційно-комунікативна діяльність в цій сфері є одним з основних засобів забезпечення його функціонування. Комунікативна діяльність у сфері публічного управління передає специфічні цінності та смисли і, відповідно, має можливість впливати як на суспільство загалом, так і на окремих людей у ньому. Діяльність органів публічної адміністрації має ґрунтуватися на принципах відкритості, прозорості та публічності, а також використовувати сучасні формати, методи та підходи у своїй комунікаційній діяльності. Ці завдання вимагають переосмислення концепції управління публічною інформацією, забезпечення надійного зворотного зв'язку з громадськістю та вдосконалення комунікаційних процесів і процедур у діяльності органів публічного управління.

Сучасні органи публічного управління функціонують відповідно до умов, які формують сучасний публічний простір. Зокрема, комунікаційна діяльність українських органів державного управління зазнає впливу таких чинників як інформаційне перенасичення комунікаційного простору органів публічного управління у зв'язку з постійним збільшенням обсягу різноманітних даних, розширення електронних форм комунікації та глобалізація всіх сфер життя, зокрема й публічного управління, і повсюдний розвиток електронних комунікацій [1]. Виходячи з цих чинників, органи державного управління мають виконувати такі завдання у сфері комунікації